

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU
ȘCOALA DOCTORALĂ DE PSIHOLOGIE

Cu titlu de manuscris
C.Z.U. 343.914:159.9(043.2)

CHIȚOI ANCA-DANIELA

PROFILUL DE PERSONALITATE AL FEMEII CRIMINALE
PRIVATE DE LIBERTATE

511.02 PSIHOLOGIA DEZVOLTĂRII ȘI PSIHOLOGIA EDUCAȚIONALĂ

Rezumatul tezei de doctor în psihologie

Chișinău, 2025

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale de Psihologie din Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

Președinte: GLAVAN Aurelia, profesor universitar, doctor habilitat, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Conducător doctorat:

GROZA Angela, conferențiar universitar, doctor în psihologie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Referenți oficiali:

1. **GONȚA Victoria**, conferențiar universitar, doctor în psihologie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
2. **RUSNAC Svetlana**, conferențiar universitar, doctor în psihologie, Universitatea Liberă Internațională din Moldova
3. **CERLAT Raisa**, conferențiar universitar, doctor în psihologie, Universitatea de Stat din Moldova

Susținerea va avea loc în data de 01.12.2025, ora 10.00 în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Școlii doctorale de Psihologie din UPSC „Ion Creangă”, str. I. Creangă 1, MD-2069, Bl.2, Sala 30.

Teza de doctor în psihologie și rezumatul tezei pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” și pe pagina web a ANACEC <https://anacec.md/>
Rezumatul a fost expediat pe data de

Președintele comisiei de doctorat

GLAVAN Aurelia, prof. Univ., dr. Hab.

Conducător de doctorat

GROZA Angela, conf. univ., dr.

Autor

CHIȚOI Anca-Daniela

CUPRINS

Reperete conceptuale ale cercetării	4
Conținutul tezei	8
Concluzii generale și recomandări	23
Bibliografie	25
Lista publicațiilor autorului	27
Adnotare (română, engleză)	27

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Criminalitatea, în special cea violentă, reprezintă o problemă socială gravă, cu impact profund asupra indivizilor și comunităților. În mod tradițional, aceasta a fost privită dintr-o perspectivă androcentrică, fiind considerată un fenomen predominant masculin. Numeroși teoreticieni au formulat explicații ale comportamentului criminal ignorând semnificația diferențelor de gen, extinzând concluziile formulate pe baza comportamentului bărbaților și în cazul femeilor, fără o susținere empirică adecvată [11]. Această abordare unidimensională a contribuit la o înțelegere incompletă a criminalității feminine și a generat lacune în dezvoltarea unor strategii de intervenție terapeutică eficiente pentru femeile aflate în penitenciar.

Actualitatea temei rezidă tocmai în contribuția sa la depășirea acestor limitări teoretice, oferind o analiză a criminalității feminine dintr-o perspectivă complexă, care include factorii psihologici, contextuali și sociali specifici femeilor.

Importanța temei este subliniată de date recente privind criminalitatea feminină în România. Între anii 2021 și 2024, s-a înregistrat o creștere de 13,62% a numărului de femei arestate pentru diverse infracțiuni [3]. Dintre acestea, proporția celor condamnate pentru omor a crescut de la 20,48% în 2021 la 22,72% în 2024, ceea ce sugerează o tendință îngrijorătoare și necesitatea unei intervenții specializate, adaptate specificului psihologic al femeilor. Această dinamică nu reprezintă un fenomen izolat la nivel național, ci reflectă o tendință globală. La nivel internațional, studiile arată o creștere dramatică a ratei de încarcerare a femeilor, cu peste 457% în anul 2020 față de anul 1980, după cum arată M. Pitaro [34].

În acest context, se impune o reevaluare a paradigmatelor existente și o aprofundare a dimensiunii psihologice a infracționalității feminine, în special a trăsăturilor de personalitate care pot reprezenta atât factori de risc, cât și puncte de intervenție. Dezvoltarea personalității este influențată de o interacțiune complexă între factori genetici și experiențele de viață timpurii. Abuzul, neglijarea, stilurile parentale punitive sau absența suportului emoțional pot contribui la formarea unor tipare comportamentale disfuncționale și la interiorizarea agresivității. Aceste experiențe pot avea consecințe profunde și de durată asupra individului generând stimă de sine scăzută și auto-percepție negativă, probleme de încredere, dificultăți în construirea și menținerea relațiilor, dependență sau izolare, dificultăți în gestionarea stresului și a conflictelor. În cazul criminalității feminine, viziunea negativă asupra propriei persoane, lipsa de încredere în capacitatea lor de a gestiona provocările vieții contribuie la manifestarea comportamentelor infracționale [11].

În cazul femeilor, abuzurile nu se limitează la perioada copilăriei, continuând adesea și în perioada adultă, influențând deciziile și comportamentele acestora. Uneori, faptele de omor comise de femei reprezintă răspunsuri extreme la abuzuri prelungite, crima reprezentând o ultimă soluție pentru a scăpa de o situație insuportabilă sau pentru a-și face dreptate [36].

Pe fondul acestor realități, actualitatea temei este subliniată și de noile perspective din psihologia personalității, care propun o viziune mai optimistă asupra potențialului de schimbare și dezvoltare a personalității de-a lungul vieții. Contrar ideii tradiționale că trăsăturile de personalitate sunt fixe și imuabile, cercetările recente, precum cele realizate de B. W. Roberts și W. F. DelVecchio (2000), B. W. Roberts *et al.* (2006) [30, 6], M. Allemand *et al.* (2008), R. E. Lucas și M. B. Donnellan (2008, 2011), R. Lehmann *et al.* (2013), J. Wortman *et al.* (2012), C. Kandler *et al.* (2015) sau W. J. Chopik și S. Kitayama (2018), demonstrează că acestea pot suferi modificări semnificative chiar și în perioada adultă, sub influența circumstanțelor de viață sau prin intervenții psihoterapeutice bine direcționate. Această nouă viziune asupra trăsăturilor de personalitate oferă un fundament științific solid pentru dezvoltarea unor strategii de intervenție psihologică orientate spre optimizare, transformare, adaptare și reintegrare socială. Ea susține ideea că femeile aflate în detenție pentru infracțiunea de omor pot beneficia de programe care să faciliteze schimbări reale și durabile în personalitatea și comportamentul lor.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare. Analiza literaturii de specialitate arată că infracționalitatea feminină este subreprezentată și marcată de o perspectivă masculină, atât în plan teoretic cât și în plan practic. În plan teoretic, a fost identificată critica adusă teoriilor referitoare la cauzele comportamentului criminal, care au fost descrise ca fiind „slabe și invalide”, „deformate de concentrarea aproape constantă asupra criminalității bărbaților” [8, p. 221] întrucât se bazau pe premisa greșită că „delicvența este comisă în cea mai mare parte a cazurilor de către indivizi de sex masculin” [32, p. 41]. Chiar dacă în ultimele decenii, interesul față de fenomenul infracționalității feminine a crescut semnificativ și literatura de specialitate internațională este bogată în studii privind criminalitatea, cercetările dedicate în mod special femeilor sunt încă limitate, mai ales în ceea ce privește trăsăturile de personalitate. Studiile disponibile adesea tratează femeile deținute ca un grup omogen, ignorând diversitatea tipologiilor de infractoare. Acest fapt duce la o subestimare a diversității tipurilor de infractoare, neglijând particularitățile și complexitatea situațiilor feminine.

În plan practic, intervențiile psihologice dedicate femeilor infractoare sunt în continuare insuficient dezvoltate, iar programele de intervenție care se desfășoară azi în penitenciare sunt concepute pentru populația carcerală generală fără a lua în considerare nevoile specifice ale femeilor. Femeile infractoare se confruntă cu o dublă stigmatizare – pentru încălcarea legii și a normelor de gen – și prezintă frecvent tulburări de personalitate și un istoric marcat de abuzuri. Cu toate acestea, programele de intervenție actuale, nu abordează adecvat aceste vulnerabilități, limitând eficacitatea intervenției și crescând riscul de recidivă. Această lipsă de modele terapeutice sensibile la gen reprezintă o lacună semnificativă în literatura de specialitate și în practica penitenciară.

Astfel, contextul descris generează **problema cercetării**, care poate fi soluționată prin răspunsul la următoarele întrebări: *prin ce trăsături și tulburări de personalitate se deosebesc femeile care au comis*

omor de cele care au săvârșit infracțiuni fără violență și care este impactul unui program de intervenție psihologică asupra trăsăturilor de personalitate ale femeilor criminale private de libertate?

Scopul cercetării a constat în identificarea trăsăturilor de personalitate specifice femeilor criminale private de libertate, urmată de elaborarea și implementarea unui program de intervenție psihologică în vederea optimizării trăsăturilor de personalitate identificate la această categorie de deținuți.

Obiectivele stabilite pentru îndeplinirea scopului au fost:

- studierea comparativă a profilului de personalitate al femeii criminale private de libertate în raport cu femeile private de libertate care au comis infracțiuni fără violență
- evaluarea profilului clinic al femeii criminale private de libertate
- determinarea prezenței abuzului în istoricul de viață al femeii criminale private de libertate
- elaborarea și implementarea unui program psihologic destinat optimizării trăsăturilor de personalitate la femeile criminale private de libertate
- determinarea eficienței programului de intervenție psihologică.

Ipoteza cercetării. Presupunem că există o diferență între femeile criminale private de libertate comparativ cu cele care au comis infracțiuni fără violență, în ceea ce privește profilul de personalitate, prezența și intensitatea mai crescută a tulburărilor de personalitate și un istoric de viață marcat de experiențe de abuz, iar parcurgerea unui program de intervenție psihologică va duce la optimizarea trăsăturilor de personalitate ale femeilor criminale private de libertate.

Suportul teoretic al cercetării a inclus: *teorii care încearcă explicarea comportamentului infracțional* - F. Adler *et al.* [2], T. Amza [4], S.E. Brown, F.A. Esbensen, G. Geis [10], I. Ciobanu [22]; *studii referitoare la personalitatea infractorului, descriind diverse tipologii* - D. A. Andrews, J. Bonta [5], T. Bogdan [9], D. Canter [13], Bull *et al.* [12], M. Iovan [28], Mitrofan *et al.* [35]; *perspective asupra infracționalității și criminalității feminine* - R. Barberet [7], M. Chesney-Lind, L. Pasko [14], S.L. Mallicoat [29], S. Walklate [37]; *lucrări și studii care au abordat factorii generali care conduc la manifestarea comportamentelor infracționale, dar și factorii specifici infracționalității feminine* - L. Acoca [1], S.S. Covington [25], Drapalski *et al.* [26], D. Finkelhor [27], S.L. Miller [31], S. Palmer, J.A. Humphrey [33], Warren *et al.* [38], Gido *et al.* [39].

Metodologia cercetării științifice: *metode teoretice* - analiza și sinteza literaturii de specialitate pentru a identifica modele teoretice, concepte și paradigme relevante pentru domeniul cercetării; *metode empirice* – Chestionarul de personalitate Zuckerman-Kuhlman ZKPQ, Chestionarul nonverbal de personalitate în cinci factori – FFNPQ, Inventarul de personalitate Freiburg forma G – FPI G, Chestionarul de personalitate pentru tulburările de personalitate – SCID II, Scala pentru depistarea abuzului și traumei și *metode statistice* – calculul frecvențelor și a mediei, testul Kruskal-Wallis, analiza Pairwise Comparisons, testul Mann-Whitney și testul Wilcoxon.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei științifice constau în: elaborarea unui model de investigare a profilului de personalitate al femeii criminale private de libertate, identificarea trăsăturilor de personalitate comune femeilor criminale, precum și elaborarea și implementarea unui program de intervenție psihologică având ca obiectiv optimizarea trăsăturilor de personalitate identificate.

Noutatea și originalitatea științifică. Pentru prima dată la nivel național, a fost studiat profilul de personalitate al femeii criminale private de libertate, comparativ cu alte categorii de femei private de libertate care au săvârșit infracțiuni fără violență; a fost dezvoltată o metodologie de evaluare și identificare a trăsăturilor distinctive ale femeii criminale private de libertate; a fost dezvoltat și aplicat un program de intervenție psihologică care nu se adresează populației generale (femei și bărbați), ci exclusiv femeilor care au comis omor, fiind adaptat specific particularităților de personalitate ale acestei categorii de femei private de libertate. Pentru prima dată la nivel național, au fost valorificate metode și tehnici specifice terapiei experiențial-umanistă. Programul de intervenție propus se bazează pe cercetări moderne care contestă viziunea tradițională a personalității rigide, demonstrând plasticitatea trăsăturilor la adulți.

Semnificația teoretică constă în: *îmbogățirea literaturii psihologice și criminologice* – femeile infractoare reprezintă o categorie mai puțin cercetată; teza contribuie la umplerea acestui gol teoretic prin analiza și identificarea trăsăturilor de personalitate specifice femeilor criminale private de libertate; *dezvoltarea unui cadru teoretic pentru intervențiile terapeutice* – teza extinde aplicabilitatea abordării experiențial-umaniste în contextul penitenciar, demonstrând cum principiile și tehnicile sale pot fi utilizate pentru optimizarea trăsăturilor de personalitate; *evidențierea diferențelor între diferitele tipuri de infractoare*.

Valoarea aplicativă a cercetării este dată de: investigarea detaliată a femeilor criminale private de libertate, incluzând trăsături temperamentale și biologice (ZKPQ), factori de personalitate conform modelului Big-Five (FFNPQ), dimensiuni emoționale și comportamentale (FPI-G); identificarea experiențelor de abuz (Scala pentru depistarea abuzului și traumei) și tulburările de personalitate (SCID-II); stabilirea trăsăturilor de personalitate comune femeilor care au săvârșit infracțiunea de omor în comparație cu femeile delincvente care au comis infracțiuni fără violență; dezvoltarea unui model de intervenție terapeutică personalizată pe baza trăsăturilor de personalitate identificate; diferențierea între profilurile de personalitate ale diferitelor categorii de femei infractoare a permis elaborarea și aplicarea unui program de intervenție psihologică având ca obiectiv optimizarea trăsăturilor de personalitate identificate; investigarea eficienței programului de intervenție psihologică destinat optimizării trăsăturilor de personalitate identificate; contribuția la îmbunătățirea practicilor penitenciare prin: *validarea eficienței intervenției personalizate* – teza demonstrează importanța unei abordări bazate pe cercetare prealabilă, adaptată specificului de gen și tipologiei infracțiunilor (omor, furt, trafic de droguri, tâlhărie etc.); astfel, deschide calea dezvoltării unor programe de intervenție psihologică mai eficiente, care să răspundă nevoilor reale, specifice ale femeilor deținute; *furnizarea unui cadru teoretic și practic* pentru psihologii din sistemul

administrației penitenciare – teza integrează modele și repere teoretice cu instrumente practice (modalitate de evaluare, tehnici de intervenție).

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere sunt următoarele: 1) a fost identificat un profil de personalitate al femeilor criminale private de libertate distinct de cel al femeilor condamnate pentru infracțiuni economice, furt și trafic de droguri; 2) a fost evidențiat profilul clinic accentuat în ceea ce privește tulburările de personalitate al femeilor criminale private de libertate comparativ cu cele condamnate pentru infracțiuni economice, furt și trafic de droguri; 3) femeile criminale private de libertate au o istorie de viață marcată de experiențe abuzive, au fost mai mult supuse abuzului fizic, sexual și prin neglijare în trecutul lor, comparativ cu cele care au comis infracțiuni fără violență; 4) intervenția terapeutică bazată pe principii și tehnici experiențial-umaniste duce la optimizarea trăsăturilor de personalitate ale femeilor criminale, cu efecte benefice asupra nivelului global de funcționare.

Aprobarea și implementarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost discutate și aprobate în cadrul ședințelor Catedrei de Psihologie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, de asemenea, au fost prezentate la conferința științifică organizată în cadrul Universității Pedagogice de Stat “Ion Creangă”: „Preocupări actuale ale științelor umanistice”, Ed. 19, Manifestare științifică cu participare internațională, Chișinău, 2021. Diverse aspecte ale cercetării au fost prezentate și discutate în cadrul unor conferințe științifice naționale și internaționale: „Preocupări contemporane ale criminologiei, dreptului și psihologiei în condiții de pandemie”, Chișinău, 2020; „Competențe adaptative și dezadaptative”, Ed. XVII, Brașov, 2022; Kaleidoscope. Conferința internațională pentru studenți doctoranzi, post-doctoranzi și tineri cercetători în științe umaniste, Iași, 2023; Conferința internațională de Psihologie, Limbaj și Predare, Dubai, Emiratele Arabe Unite, 2024. Pe tema cercetării au fost publicate 7 articole în reviste de specialitate. Întregul demers s-a realizat cu respectarea prevederilor legale referitoare la metodologia de desfășurare a proiectelor de cercetare în sistemul penitenciar, fiind încheiat în acest sens un Protocol de cercetare cu unitatea în care sunt custodiate deținutele. Ulterior, programul de intervenție a fost aprobat de conducerea unității penitenciare și propus spre implementare în cadrul sistemului Administrației Naționale a Penitenciarelor.

CONȚINUTUL TEZEI

Teza este constituită din adnotări (în două limbi), lista abrevierilor, index tabele, index figuri, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe.

În **Introducere** se evidențiază actualitatea și importanța temei de cercetare, problematica importantă soluționată, scopul și obiectivele investigațiilor, se subliniază noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică și valoare aplicativă a lucrării, este expus modul de implementare a rezultatelor.

În **Capitolul I**, intitulat *Abordări teoretice în studiul personalității femeii criminale private de libertate*, sunt prezentate diferite cadre conceptuale, modele și teorii psihologice aplicabile în analiza comportamentului criminal feminin. Sunt definite conceptele fundamentale care stau la baza studiului,

respectiv infracțiunea, crima, femeia infractoare, privarea de libertate și femeia criminală. Din perspectivă juridică, **infracțiunea** este o faptă definită de legea penală și imputabilă persoanei care a înfăptuit-o. Din punct de vedere psihologic, infracțiunea este un comportament deviant rezultat din interacțiunea proceselor psihice (conștiente, subconștiente) și a factorilor sociali. Comportamentele infracționale pot fi precedate de deviații minore, influențate de frustrări, traume sau motivații ascunse. Spre deosebire de perspectiva juridică, cea psihologică analizează procesele mentale care contribuie la comiterea infracțiunilor. Infracțiunile sunt clasificate în *mala in se* (inerent ilegale sau moral greșite, indiferent de legislația specifică a unei țări sau a unei perioade de timp, ex. omorul) și *mala prohibita* (ilegale prin lege, fără a avea o bază morală sau legală universală). În funcție de gravitatea lor, ele variază de la fapte minore (ex. furt) la acte extrem de grave (ex. omor). **Crima**, ca formă extremă a infracționalității este definită ca o „infracțiune intenționată îndreptată împotriva vieții persoanei” [23, p. 5], având drept consecință moartea acesteia. **Femeia infractoare** este subiectul activ al unei infracțiuni, responsabilă juridic pentru fapta comisă, care presupune un act ilegal săvârșit conștient și cu intenție. Ea va fi evaluată din perspectiva gradului de vinovăție și a circumstanțelor în care a fost săvârșită fapta, ceea ce va influența aplicarea pedepsei, în conformitate cu principiile dreptului penal. **Femeia criminală** se încadrează în categoria celor care comit infracțiuni contra vieții, ea acționând cu intenția de a provoca moartea unei alte persoane. Consecința săvârșirii unei infracțiuni este aplicarea și executarea unei pedepse. Ca sancțiune, **privarea de libertate**, se referă la pedeapsa cu închisoarea „pe durată determinată, cuprinsă între 15 zile și 30 de ani, și se execută în penitenciare anume destinate” [24, art. 60, alin.1].

Sunt trecute în revistă diferitele perspective teoretice asupra infracționalității și criminalității feminine, de la încercarea de explicare a acesteia prin prisma unor factori biologici sau psihologici, la explorarea influențelor contextului social și cultural în manifestarea acestui comportament. Chiar dacă nu există o teorie unică explicativă a criminalității feminine, principalele teorii predominant psihologice au subliniat rolul personalității dizarmonice, influențată de factori precum degradarea morală, frustrarea, conflictele psihice și învățarea socială, agresivitatea.

Este prezentată diversitatea trăsăturilor de personalitate a infractorilor, evidențiind profilurile psihologice variate care stau la baza comiterii diferitelor tipuri de infracțiuni, de la comportamente mai puțin violente, precum vagabondajul și furtul, la infracțiuni mai grave, cum ar fi omorurile și agresiunile sexuale. Sunt prezentate tipologii ale femeii criminale identificate în literatura de specialitate. Este introdusă viziunea modernă asupra personalității, care subliniază flexibilitatea acesteia și capacitatea de schimbare, chiar și în perioada adultă. În cadrul acestei secțiuni, sunt prezentate și studiile recente care arată cum intervențiile terapeutice pot contribui la modificarea trăsăturilor de personalitate și, implicit, la reducerea riscului de recidivă în rândul femeilor care comit infracțiuni.

Studiul continuă cu prezentarea factorilor specifici asociați cu infracționalitatea feminină, subliniind impactul semnificativ al abuzului asupra implicării în activități delictive și evidențiind prevalența crescută a tulburărilor de personalitate în penitenciarele care custodiază femei.

Capitolul II, cu titlul *Cercetarea constatativă a profilului de personalitate a femeii criminale private de libertate*, prezintă rezultatele cercetării experimentale privind trăsăturile de personalitate și profilul clinic în ceea ce privește tulburările de personalitate ale femeilor criminale private de libertate, precum și intensitatea experiențelor de abuz, comparativ cu femeile private de libertate care au comis infracțiuni economice, furt și trafic de droguri.

Scopul cercetării a constat în identificarea trăsăturilor de personalitate specifice femeilor criminale private de libertate, stabilirea profilului clinic și explorarea istoricului de abuz al acestora.

Pentru realizarea scopului propus am stabilit următoarele obiective de cercetare:

1. Caracterizarea lotului cercetării sub aspectul dimensiunilor socio-demografice
2. Determinarea constelației de trăsături comune pentru femeile private de libertate care au săvârșit infracțiunea de omor
3. Cercetarea profilului clinic al femeilor criminale private de libertate
4. Investigarea prezenței abuzului în istoricul de viață al femeilor private de libertate care au săvârșit infracțiunea de omor.

Ipoteza generală a experimentului constator: există o diferență între femeile criminale private de libertate comparativ cu cele care au comis infracțiuni fără violență, în ceea ce privește profilul de personalitate, prezența și intensitatea mai crescută a tulburărilor de personalitate și un istoric de viață marcat de experiențe de abuz.

Pornind de la această ipoteză au fost formulate următoarele ipoteze operaționale:

Ipoteza 1: Presupunem că femeile criminale private de libertate au un profil de personalitate distinct de cel al femeilor private de libertate care au săvârșit infracțiuni fără violență.

Ipoteza 2: Presupunem că femeile criminale private de libertate prezintă un profil clinic mai accentuat în ceea ce privește tulburările de personalitate în comparație cu femeile private de libertate care au săvârșit infracțiuni fără violență.

Ipoteza 3: Presupunem că femeile criminale private de libertate prezintă un istoric de abuz mai accentuat comparativ cu femeile private de libertate care au săvârșit infracțiuni fără violență.

Cercetarea experimentală constatativă a fost realizată pe parcursul anului 2021 într-un penitenciar din România care custodiază femei.

Eșantionul cercetării a fost constituit din 200 de femei private de libertate din toate regimurile de executare a pedepselor privative de libertate din cadrul unui penitenciar care custodiază femei, din România. Acestea au fost împărțite în 4 grupuri egale numeric, în funcție de tipul infracțiunii comise: omor, furt, trafic de droguri și infracțiuni economice (evaziune fiscală). Prin această structurare a eșantionului am

urmărit asigurarea omogenității lotului de studiu în ceea ce privește categoria de infracțiuni analizate și ne-am asigurat că putem realiza o analiză detaliată a particularităților asociate fiecărui tip de infracțiune, contribuind la o înțelegere mai nuanțată a profilului participantelor și a contextului infracțional, în concordanță cu obiectivele cercetării. Pentru caracterizarea lotului cercetării sub aspectul dimensiunilor socio-demografice au fost utilizate informații din aplicația informatică PMSweb, precum și date din dosarele individuale ale persoanelor private de libertate. Vârsta medie a participantelor este de 41,26 (minim-19 ani; maxim-81 ani). *Tabelul 2.1* prezintă distribuția caracteristicilor socio-demografice pentru întregul eșantion:

Tabel 2.1 Dimensiuni socio-demografice ale lotului studiat

Dimensiune	N	%
MEDIUL DE PROVENIENȚĂ		
Urban	132	66
Rural	68	34
NIVELUL EDUCAȚIONAL		
Analfabete	15	7,5
Studii primare	28	14
Gimnaziu	67	33,5
10 clase	22	11
Liceu	36	18
Studii superioare	32	16
STARE CIVILĂ		
Necăsătorite	42	21
Căsătorite	76	38
Văduve	12	6
Conviețuire consensuală	49	24,5
Divorțate	21	10,5
CALIFICARE PROFESIONALĂ		
Fără calificare	148	74
Cu calificare	54	26
OCUPAȚIE LA MOMENTUL ARESTĂRII		
Fără ocupație	165	82,5
Activități lucrative	29	14,5
Pensionare	6	3

Instrumentele utilizate: Chestionarul de personalitate Zuckerman-Kuhlman (ZKPQ); Chestionarul nonverbal de personalitate în cinci factori (FFNPQ); Inventarul de personalitate Freiburg forma G: FPI-G; Chestionarul de personalitate pentru tulburările de personalitate SCID-II; Scala pentru depistarea abuzului și traumei.

Rezultatele aplicării Chestionarului de personalitate Zuckerman-Kuhlman (ZKPQ): Conform rezultatelor prezentate în *Figura 2.1* observăm că pentru fiecare tip de infracțiune au fost înregistrate scoruri medii diferite pentru fiecare scală a testului ZKPQ.

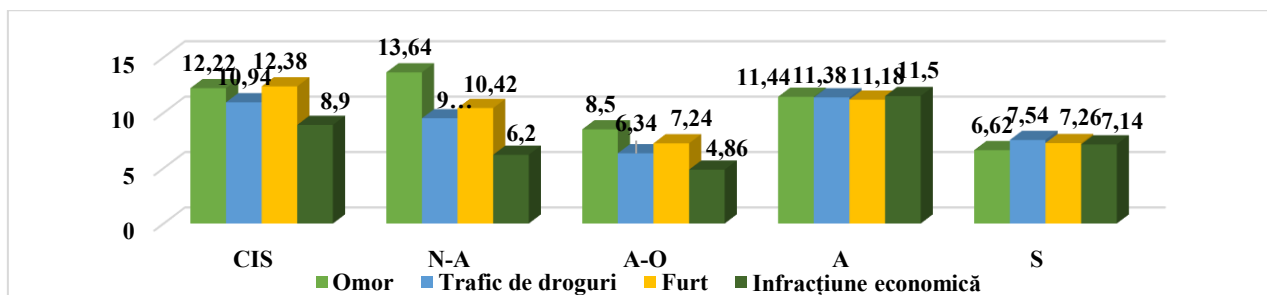


Fig. 2.1 Valorile medii ale trăsăturilor de personalitate, ZKPQ

La scala *Căutare impulsivă de senzații (CIS)*, femeile care au comis omor ($M=12,22$) și furt ($M=12,38$) au scoruri mai mari decât cele implicate în trafic de droguri ($M=10,94$) și infracțiuni economice ($M=8,90$). Testul Kruskal-Wallis ($p<0,001$) și analizele pairwise comparisons confirmă diferențe semnificative, în special între *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Infracțiune economică vs. Trafic de droguri* ($p=0,038$) și *Infracțiune economică vs. Furt* ($p<0,001$). Aceste rezultate sugerează că omorul, un act violent extrem, poate fi rezultatul unei reacții impulsive la un anumit stimul sau conflict, mai ales în contextul unei stări emoționale intense. De asemenea, femeile care comit omor, pot fi mai puțin preocupate de riscuri și mai orientate spre satisfacerea imediată a impulsurilor lor, care se aliniază cu trăsătura de căutare impulsivă de senzații.

La scala *Neuroticism-Anxietate (N-A)*, grupul omor are cel mai ridicat scor ($M=13,64$), urmat de grupul femeilor private de libertate care au comis furt ($M=10,42$), trafic de droguri ($M=9,50$) și infracțiuni economice ($M=6,20$). Rezultatul testului Kruskal-Wallis ($p<0,001$) și rezultatele analizei pairwise comparisons arată că există diferențe semnificative între grupurile: *Infracțiune economică vs. Furt* ($p=0,001$), *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Omor* ($p<0,001$), *Infracțiune economică vs. Trafic de droguri* ($p=0,013$) și *Furt vs. Omor* ($p=0,005$). Nivelul ridicat de neuroticism și anxietate poate contribui la reacții impulsive sau agresive în fața unor conflicte emoționale sau situații de stres, ceea ce poate explica legătura dintre aceste trăsături și comiterea unei infracțiuni atât de grave, precum omorul. Tendințele de neuroticism și anxietate pot amplifica răspunsurile emoționale extrem de puternice, iar în anumite situații, acest lucru poate duce la acte de violență extremă.

Pentru scala *Agresivitate-Ostilitate (A-O)*, grupul omor înregistrează cel mai mare scor ($M=8,50$), cu diferențe semnificative față de: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$) și *Trafic de droguri vs. Omor* ($p=0,005$). Comportamentul violent extrem, specific unei infracțiuni grave precum omorul, implică de multe ori o dificultate majoră în gestionarea furiei, tendința spre reacții impulsive și o atitudine conflictuală față de ceilalți. Astfel, nivelul ridicat de Agresivitate-Ostilitate poate explica și justifica parțial gravitatea actului infracțional.

În schimb, scalele *Activitate (A)* și *Sociabilitate (S)* nu prezintă diferențe semnificative între grupuri, ($p>0,05$), sugerând niveluri similare în ceea ce privește aceste scale. Prin urmare, chiar și femeile care au comis omor au nevoia de interacțiune socială și de activitate constantă, ceea ce sugerează că acestea pot

continua să interacționeze cu alții la un nivel asemănător cu celelalte grupuri de infractori. De asemenea, aceste constatări susțin ideea că infracțiunile, inclusiv omorul, nu sunt neapărat legate de sociabilitate sau activitate, ci mai degrabă de alte trăsături de personalitate.

Rezultatele aplicării Chestionarului nonverbal de personalitate în cinci factori (FFNPQ) sunt prezentate în *Figura 2.2* de mai jos.

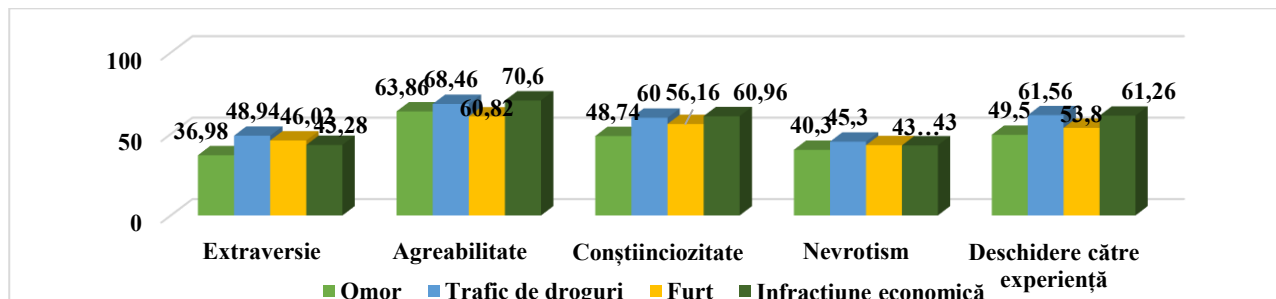


Fig. 2.2 Valori medii ale trăsăturilor de personalitate, FFNPQ

Scala Extraversie arată o ordine crescătoare a scorurilor medii: omor ($M=36,98$), infracțiuni economice ($M=43,28$), furt ($M=46,02$) și trafic de droguri ($M=48,94$). Kruskal-Wallis indică diferențe semnificative ($p<0,001$), confirmate de pairwise comparisons, obținându-se următoarele valori: *Omor vs. Trafic de droguri* ($p<0,001$), *Omor vs. Furt* ($p=0,003$). Femeile care comit omor tind să fie mai puțin sociabile și energice în interacțiunile sociale, posibil din cauza unei tendințe către izolare socială și dificultăți în a forma și menține relații. Ele pot acumula tensiuni emoționale și frustrări pe care nu le exprimă în mod vizibil într-un cadru social obișnuit sau prin interacțiuni regulate. Tensiunile emoționale acumulate și lipsa exprimării acestora prin canale sociale sau emoționale sănătoase pot duce la o escaladare bruscă și dramatică în situații de violență extremă, cum este omorul.

Scala Agreabilitate relevă un nivel ridicat la grupul infracțiuni economice ($M=70,60$), urmat de trafic de droguri ($M=68,46$), omor ($M=63,86$) și furt ($M=60,82$). Kruskal-Wallis arată că există diferențe semnificative ale nivelului de agreabilitate între diferitele categorii de infracțiuni ($p<0,001$), iar analiza comparativă pairwise identifică următoarele diferențe: *Furt vs. Infracțiune economică* ($p=0,001$), *Furt vs. Trafic de droguri* ($p=0,019$) și *Omor vs. Infracțiune economică* ($p=0,035$). Scorul obținut de femeile criminale indică dificultățile acestora în adaptarea la contextul social și în menținerea relațiilor interpersonale armonioase. Omorul este, prin definiție, un act violent și extrem de distructiv pentru relațiile interumane, ceea ce sugerează o ruptură puternică în capacitatea de a empatiza sau de a interacționa pozitiv cu ceilalți.

Scala Conștiinciozitate indică cel mai ridicat nivel la grupul infracțiuni economice ($M=60,96$), urmează grupurile trafic de droguri ($M=60,00$), furt ($M=56,16$) și omor ($M=48,74$). Kruskal-Wallis arată diferențe semnificative ($p<0,001$), iar analiza comparativă pairwise confirmă diferențe între: *Omor vs. Trafic de droguri* ($p=0,002$) și *Omor vs. Infracțiune economică* ($p=0,001$). Faptul că omorul este adesea rezultatul unor situații impulsive sau escaladate emoțional sugerează o lipsă de autocontrol și autodisciplină,

caracteristici asociate cu un nivel scăzut de conștiinciozitate. De asemenea, femeile implicate în omoruri pot prezenta o mai redusă responsabilitate socială și o tendință de a ignora normele și valorile morale.

Scala Nevrotism prezintă variații: trafic de droguri (M= 45,30), furt (M=43,16), infracțiuni economice (M=43,00) și omor (M=40,30). Kruskal-Wallis indică absența diferențelor semnificative ($p=0,273$), confirmată de comparațiile pairwise ($p>0,05$). În contextul cercetării este posibil ca nivelul general de stres și tensiune emoțională să fie influențat de condiția comună, privarea de libertate, care ar putea dilua diferențele între grupuri în ceea ce privește nevrotismul.

Scala Deschidere către experiență arată un nivel ridicat la grupul trafic de droguri (M=61,56), urmat de infracțiuni economice (M=61,26), furt (M=53,80) și omor (M=49,50). Kruskal-Wallis indică diferențe semnificative ($p=0,001$), confirmate de pairwise comparisons: *Furt vs. Trafic de droguri* ($p=0,003$), *Omor vs. Infracțiune economică* ($p=0,001$), *Furt vs. Infracțiune economică* ($p=0,018$) și *Omor vs. Trafic de droguri* ($p=0,003$). Aceasta înseamnă că femeile implicate în infracțiunea de omor pot fi mai reticente sau mai rezervate în a explora și accepta experiențe variate și neobișnuite în comparație cu celelalte grupuri analizate.

Rezultatele aplicării Inventarului de personalitate Freiburg forma G (FPI-G) au evidențiat diferențe semnificative în distribuția și variabilitatea scorurilor obținute de cele patru grupuri de infracțiuni analizate, respectiv omor, furt, trafic de droguri și infracțiuni economice. În *Figura 2.3* sunt prezentate aceste rezultate:

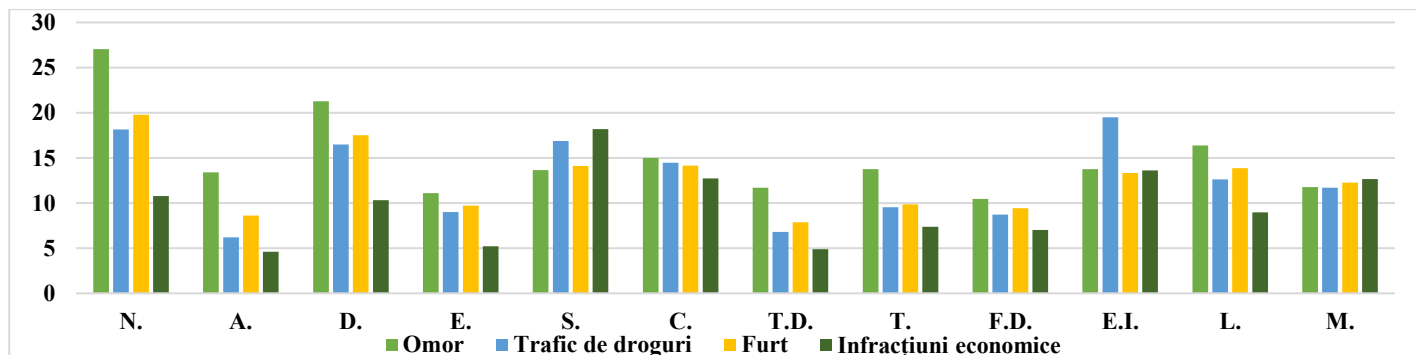


Fig. 2.3 Valori medii ale trăsăturilor de personalitate, FPI-G

Scala Nervozitate (N.): Grupul omor a obținut cea mai mare medie (M=27,04), urmat de furt (M=19,78), trafic de droguri (M=18,14) și infracțiuni economice (M=10,78). Kruskal-Wallis arată diferențe semnificative ($p<0,001$), iar analiza comparativă pairwise confirmă diferențe între: *Infracțiune economică vs. Trafic de droguri* ($p=0,005$), *Infracțiune economică vs. Furt* ($p<0,001$), *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Omor* ($p<0,001$) și *Furt vs. Omor* ($p<0,001$). Femeile care comit omoruri sunt adesea caracterizate de tensiuni emoționale intense, cum ar fi furia reprimată, anxietatea și stresul acumulat pe termen lung. Ele pot experimenta simptome fizice puternice, precum tulburări de somn, iritație afectivă și neliniște constantă, care favorizează reacțiile impulsive și violente, în special în momente de criză emoțională.

Scala Agresivitate (A.): Cel mai înalt nivel de agresivitate a fost observat în grupul femeilor private de libertate care au înfăptuit omor ($M=13,40$). Urmează grupurile furt ($M=8,60$), trafic de droguri ($M=6,20$) și infracțiuni economice ($M=4,62$). Kruskal-Wallis ($p<0,001$) indică faptul că există diferențe semnificative între grupuri, iar analiza comparativă pairwise evidențiază diferențe semnificative între grupurile: *Infracțiune economică vs. Furt* ($p<0,001$), *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Furt* ($p=0,045$) și *Furt vs. Omor* ($p=0,007$). Femeile care comit omoruri tind să își descarce afectele prin acte de agresiune, fără o capacitate adecvată de a-și controla furia sau frustrările, ceea ce duce la comportamente impulsive și, în unele cazuri, chiar la omor. Agresivitatea ridicată poate fi rezultatul unor conflicte emoționale puternice sau al incapacității de a gestiona în mod rațional emoțiile intense.

Scala Depresivitate (D.): grupul omor exprimă cel mai înalt nivel de depresivitate ($M=21,28$), urmat de furt ($M=17,50$), trafic de droguri ($M=16,48$) și ($M=10,30$). Kruskal-Wallis indică o distribuție variată între grupuri ($p<0,001$). Analiza comparațiilor pairwise a dus la identificarea următoarelor diferențe semnificative: *Infracțiune economică vs. Trafic de droguri* ($p<0,001$), *Infracțiune economică vs. Furt* ($p<0,001$), *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Furt vs. Omor* ($p=0,044$) și *Trafic de droguri vs. Omor* ($p=0,005$). Femeile criminale au tendința de a trăi într-o stare continuă de disconfort emoțional. Este posibil ca aceste femei să fie afectate de gânduri obsesive, meditație excesivă asupra infracțiunii comise și un sentiment puternic de culpabilitate, ceea ce poate alimenta un sentiment profund de eșec și autodeprecieri.

Scala Emotivitate (E.): Cel mai ridicat de nivel de emotivitate a fost observat în grupul omor ($M=11,68$), urmat de trafic de droguri ($M=9,00$) și furt ($M=9,72$) și infracțiuni economice ($M=5,22$). Kruskal-Wallis ($p<0,001$) indică faptul că distribuția scorurilor nu este egală între grupuri. Analiza comparațiilor pairwise indică următoarele diferențe semnificative statistice: *Infracțiune economică vs. Trafic de droguri* ($p=0,001$), *Infracțiune economică vs. Furt* ($p<0,001$) și *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$). Tendințele violente, pot fi o manifestare a emoțiilor extreme la care nu au reușit să facă față în mod adecvat. Criminalele pot avea o toleranță foarte scăzută la frustrare, devenind iritabile și explozive chiar și în fața provocărilor minore. Nivelul crescut de emotivitate poate face ca acestea să fie mai vulnerabile la răspunsuri violente atunci când se confruntă cu situații de stres sau conflict.

Scala Sociabilitate (S.): Grupul infracțiuni economice prezintă cel mai ridicat nivel ($M=18,18$), urmat de trafic de droguri ($M=16,88$), furt ($M=14,12$) și omor ($M=13,66$). Kruskal-Wallis ($p<0,001$) arată că există diferențe, iar comparațiilor pairwise le identifică: *Omor vs. Trafic de droguri* ($p=0,004$), *Omor vs. Infracțiune economică* ($p<0,001$), *Furt vs. Trafic de droguri* ($p=0,027$) și *Furt vs. Infracțiune economică* ($p<0,001$). Femeile care comit omoruri, sunt mai izolate și mai puțin capabile să se angajeze în relații sănătoase, ceea ce poate contribui la manifestări violente. Lipsa abilităților sociale sau a dorinței de a se angaja în relații sociale poate contribui la escaladarea tensiunilor și la manifestări violente.

Scala Calm (C.): Mediile obținute sunt relativ asemănătoare: omor (M=14,98), trafic de droguri (M=14,46), furt (M=14,14) și infracțiuni economice (M=12,72). Kruskal-Wallis ($p=0,014$) arată diferențe, iar comparațiile pairwise identifică următoarea diferență: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p=0,009$). Calmul aparent al grupului omor poate fi și un mecanism de apărare, prin care persoanele își maschează tensiunea emoțională sau își reglează comportamentul pentru a face față situației extreme. Astfel, calmul poate fi, de fapt, o formă de disociere sau detașare emoțională.

Scala Tendința de dominare (T.D.): S-au obținut următoarele medii: omor (M=11,70), trafic de droguri (M=6,80), furt (M=7,88) și infracțiuni economice (M=4,88). Kruskal-Wallis ($p<0,001$) indică diferențe, iar comparațiile pairwise le identifică: *Infracțiune economică vs. Furt* ($p<0,001$), *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Omor* ($p<0,001$) și *Furt vs. Omor* ($p=0,006$). Dorința de a impune voința proprie și de a-și proteja interesele personale, uneori în mod extrem, poate duce la acțiuni distructive, cum este uciderea. Femeile care au comis omor ar putea manifesta suspiciune și neîncredere față de ceilalți, iar agresiunea devine o formă de autoprotecție și un mod de a controla circumstanțele.

Scala Timiditate (T.): Mediile obținute sunt: omor (M=13,74), furt (M=9,84), trafic de droguri (M=9,54) și infracțiuni economice (M=7,36). Kruskal-Wallis ($p<0,001$) arată diferențe, iar comparațiile pairwise constată diferențe între grupurile: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Omor* ($p<0,001$) și *Furt vs. Omor* ($p=0,001$). Timiditatea și anxietatea socială pot face ca femeile private de libertate din grupul Omor să evite conflictele deschise și să-și reprime emoțiile sau frustrările. În unele cazuri, această reprimare poate duce la explozii de furie sau violență extremă.

Scala Fire deschisă (F.D.): Rezultatele obținute sunt: omor (M=10,44), furt (M=9,42), trafic de droguri (M=8,72) și infracțiuni economice (M=7,02). Kruskal-Wallis ($p<0,001$) indică diferențe, iar comparațiile pairwise indică grupurile care prezintă diferențe, respectiv: *Infracțiune economică vs. Furt* ($p=0,002$), *Infracțiune economică vs. Omor* ($p=0,001$). Femeile care au comis omor sunt adesea forțate să se confrunte direct cu consecințele acțiunilor lor, ceea ce le poate face să devină mai conștiente de greșelile și defectele lor. Cele care au săvârșit infracțiuni economice preferă să își mențină o imagine pozitivă și să raționalizeze comportamentele lor.

Scala Extraversiune-Introversiune (E.I.): S-au obținut următoarele rezultate: omor (M=13,76), infracțiune economică (M=13,60), trafic de droguri (M=13,50) și furt (M=13,32). Kruskal-Wallis ($p=0,972$) și comparațiile pairwise ($p=1,000$ pentru toate perechile) nu indică diferențe între grupuri. Scorurile relativ similare pot fi explicate prin faptul că multe infracțiuni implică factori situaționali și motive complexe, infracțiunile putând fi comise atât de persoane cu tendințe introvertite, cât și de persoane extravertite, în funcție de contextul lor social și de alte variabile, cum ar fi motivele economice, presiunile sociale, sau impulsivitatea în anumite situații.

Scala Labilitate (L.): Mediile obținute pot fi ordonate descrescător astfel: omor (M=16,36), furt (M=13,86), trafic de droguri (M=12,60) și infracțiuni economice M=8,96. Kruskal-Wallis ($p<0,001$) confirmă diferențe, iar comparațiile pairwise indică diferențele: *Infracțiune economică vs. Trafic de droguri* ($p=0,013$), *Infracțiune economică vs. Furt* ($p<0,001$), *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$) și *Trafic de droguri vs. Omor* ($p=0,006$). Actul omorului poate fi comis în contextul unei situații critice, în care individul se confruntă cu tensiuni extreme. Această situație poate reflecta o incapacitate de a menține un control stabil asupra emoțiilor, ceea ce duce la reacții extreme și impulsive.

Scala Masculinitate (M.): Valorile medii obținute sunt relativ asemănătoare: infracțiuni economice (M=12,66), furt (M=12,26), omor (M=11,76) și trafic de droguri (M=11,68). Rezultatele testului Kruskal-Wallis, $p=0,362$ și al comparațiilor pairwise ($p>0,05$) arată că nu există diferențe semnificativă între grupuri. Faptul că masculinitatea nu diferențiază semnificativ între tipurile de infracțiuni poate sugera că fiecare tip de infracțiune poate fi comis de persoane cu nivele asemănătoare de masculinitate.

Rezultatele subliniază un profil distinct al femeilor criminale private de libertate, comparativ cu grupurile care au comis infracțiuni fără violență.

Rezultatele aplicării Chestionarului de personalitate pentru tulburări de personalitate SCID-II

II. Ipoteza operațională: Presupunem că femeile criminale private de libertate prezintă un profil clinic mai accentuat în ceea ce privește tulburările de personalitate în comparație cu femeile private de libertate care au săvârșit infracțiuni fără violență. *Figura 2.4* sintetizează rezultatele obținute.

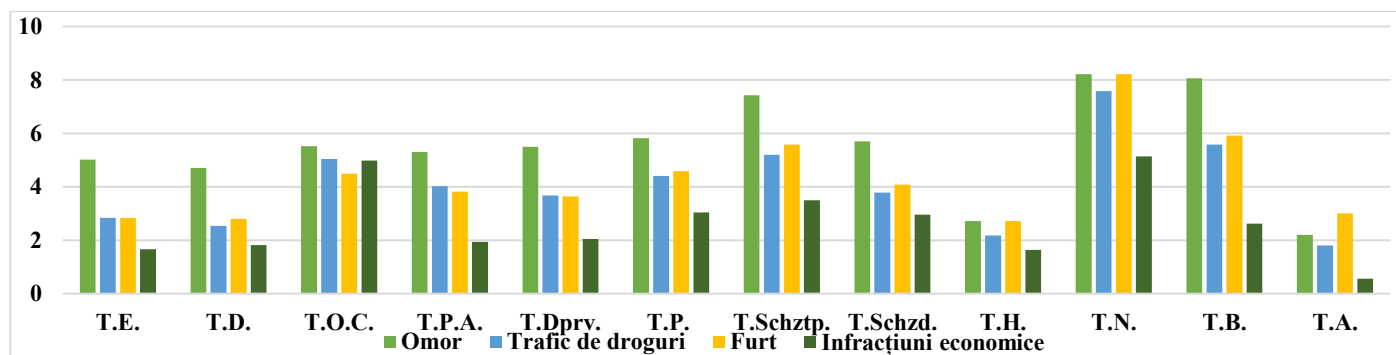


Fig. 2.4 Valori medii ale scalelor SCID-II

Grupul omor a obținut cele mai mari medii pentru majoritatea tulburărilor de personalitate evaluate respectiv, T.E. (M=5,02); T.D. (M=4,70); T.P.A. (M=5,30); T. Dprv. (M=5,50); T.P. (M=5,82); T. Schztp. (M=7,42); T. Schzd. (M=5,70) și T.B. (M=8,06). În cazul T.A. și T.H., grupul omor a obținut scoruri mai mari decât grupurile trafic de droguri și infracțiuni economice, dar mai mici decât grupul furt, obținând M=2,20 (T.A.) și M=2,26 (T.H.). Pentru T.N. (M=7,50), grupul omor se situează pe locul trei, după femeile condamnate pentru furt și trafic de droguri. Media scorurilor pentru T.O.C. pare să fie relativ constantă în cazul tuturor tipurilor de infracțiuni, cu valori situate în jurul cifrei 5: omor (M=5,52), trafic de droguri (M=5,04), infracțiuni economice (M=4,98) și furt (M=4,94). S-a obținut la testul Kruskal-Wallis $p<0,001$ pentru tulburările: T.E., T.D., T.P.A., T. Dprv., T.P., T. Schztp., T. Schzd., T.N., T.B. și T.A. și $p=0,006$

pentru T.H.. Analizele pairwise comparisons indică următoarele diferențe pentru grupul omor: **T. Evitantă (T.E.)**, **T. Dependentă (T.D.)**, **T. Schizoidă (T. Schzd.)**: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Omor* ($p<0,001$) și *Furt vs. Omor* ($p<0,001$); **T. Pasiv-Agresivă (T.P.A.)**: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Omor* ($p=0,015$) și *Furt vs. Omor* ($p=0,004$); **T. Depresivă (T. Dprv.)**: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Omor* ($p<0,001$) și *Furt vs. Omor* ($p=0,001$); **T. Paranoidă (T.P.)**: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Furt vs. Omor* ($p=0,010$) și *Trafic de droguri vs. Omor* ($p=0,003$); **T. Schizotipală (T. Schztp.)**: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Omor* ($p<0,001$) și *Furt vs. Omor* ($p=0,005$); **T. Narcisistică (T.N.)**: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p=0,004$); **T. Borderline (T.B.)**: *Trafic de droguri vs. Omor* ($p=0,002$), *Furt vs. Omor* ($p=0,026$) și *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$) și **T. Antisocială (T.A.)**: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$).

Pentru T.H. pairwise comparisons a evidențiat o singură diferență semnificativă: *Infracțiune economică vs. Furt* ($p=0,003$). Singura tulburare pentru care nu au fost identificate diferențe semnificative între grupurile de infracțiuni este T.O.C. pentru care s-a obținut $p=0,353$; rezultat susținut și de analizele pairwise comparisons.

Rezultatele obținute confirmă ipoteza conform căreia femeile private de libertate care au săvârșit infracțiunea de omor prezintă un profil clinic de personalitate mai accentuat în ceea ce privește tulburările de personalitate comparativ cu femeile private de libertate care au săvârșit infracțiuni fără violență respectiv, furt, trafic de droguri și infracțiuni economice.

Rezultatele aplicării Scalei pentru depistarea abuzului și traumei. *Ipotiza operațională:* Presupunem că femeile criminale private de libertate prezintă un istoric de abuz mai accentuat comparativ cu femeile private de libertate care au săvârșit infracțiuni fără violență.

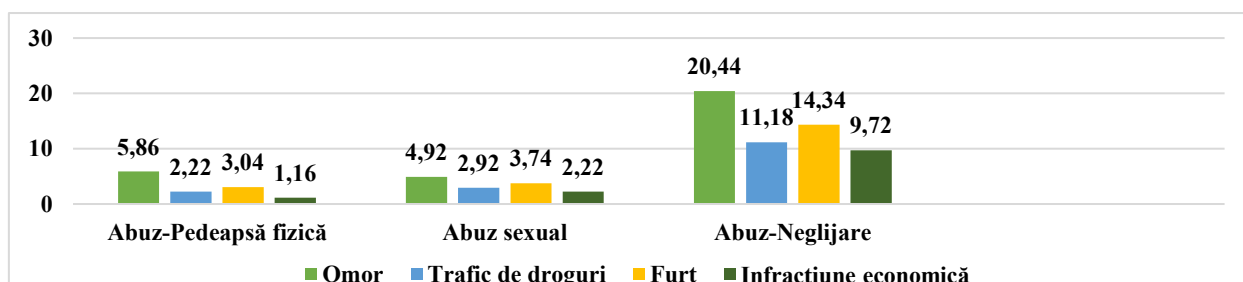


Fig. 2.5 Valorii medii ale Scalei pentru depistarea abuzului și traumei

Din *Figura 2.5* se observă că grupul omor are cele mai mari medii la toate cele trei tipuri de abuz (fizic, sexual, neglijare). Kruskal-Wallis indică diferențe semnificative pentru toate cele trei forme de abuz obținându-se $p<0,001$; iar comparațiile pairwise confirmă diferențele dintre grupul omor și toate celelalte tipuri de infracțiuni analizate obținându-se pentru scala **Abuz-Pedeapsă fizică**: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Trafic de droguri vs. Omor* ($p<0,001$) și *Furt vs. Omor* ($p=0,001$); pentru scala **Abuz sexual**: *Infracțiune economică vs. Omor* ($p<0,001$), *Furt vs. Omor* ($p=0,033$) și *Trafic de droguri vs. Omor*

($p < 0,001$) și **Abuz-Neglijare: Infrațiune economică vs. Omor** ($p < 0,001$), **Trafic de droguri vs. Omor** ($p < 0,001$) și **Furt vs. Omor** ($p = 0,003$).

Aceste rezultate susțin ipoteza că femeile criminale private de libertate au o istorie de viață marcată de experiențe abuzive comparativ cu cele care au comis infrațiuni economice, trafic de droguri și furt. Experiențele de abuz au un impact profund și complex asupra dezvoltării personalității și comportamentului indivizilor. În acest context, istoricul femeilor criminale poate fi o explicație centrală pentru caracteristicile observate în profilul lor. Aceste traume lasă urme adânci asupra personalității, generând comportamente și trăsături care reflectă atât răspunsuri la traumă, cât și mecanisme de adaptare pentru a face față suferinței.

În **Capitolul III, Optimizarea trăsăturilor de personalitate la femeile criminale private de libertate**, sunt detaliate principiile și teoriile psihologice care stau la baza elaborării programului de intervenție psihologică. Considerăm că programele de intervenție pentru femeile criminale private de libertate trebuie să fie specifice genului, să abordeze nevoile complexe ale acestui grup, după cum a relevat experimentul constatat, pentru a maximiza eficiența intervenției. Programul se bazează pe cercetări recente care indică maleabilitatea trăsăturilor de personalitate la adulți prin intervenții terapeutice, contrar viziunii tradiționale a stabilității acestora. Meta-analizele arată că terapii focalizate pe interacțiune și suport psihologic direct produc schimbări rapide și durabile ale trăsăturilor de personalitate. Propunem un program inovator, de factură experiențial-umanistă, care se bazează pe implicarea activă și directă a persoanei în procesul terapeutic, și care facilitează conștientizarea și exprimarea emoțiilor și trăirilor interioare prin experiențe concrete.

Ipoteza experimentului formativ este aceea că parcurgerea programului de intervenție psihologică va avea un impact pozitiv asupra trăsăturilor de personalitate ale femeii criminale private de libertate.

Scopul programului de intervenție psihologică constă în optimizarea trăsăturilor de personalitate la femeile criminale private de libertate, prin reducerea impulsivității și agresivității, gestionarea anxietății, îmbunătățirea stabilității emoționale și creșterea sociabilității, promovarea relațiilor interpersonale sănătoase, precum și activarea unor resurse psihice interioare.

Obiectivele experimentului formativ:

1. Elaborarea și implementarea programului de intervenție psihologică pentru optimizarea trăsăturilor de personalitate la femeile criminale private de libertate
2. Evaluarea trăsăturilor de personalitate în etapa test/retest
3. Determinarea impactului intervenției asupra trăsăturilor de personalitate ale femeilor criminale private de libertate
4. Analiza diferențelor dintre grupul experimental și grupul de control
5. Interpretarea rezultatelor și formularea concluziilor referitoare la eficiența programului.

Eșantionul a fost compus din 24 de femei private de libertate, condamnate definitiv pentru infracțiunea de omor. Participantele au fost împărțite în două grupuri egale: grupul experimental și grupul de control. Omogenitatea grupurilor a fost validată prin utilizarea testului Mann-Whitney.

Intervenția terapeutică s-a desfășurat pe parcursul a 21 de ședințe, cu o frecvență bisăptămânală, cu o durată medie de 90-120 minute/ședință iar finalizarea programului a fost creditată.

Rezultate: evaluările pre- și post- intervenție au evidențiat modificări semnificative ale trăsăturilor de personalitate, confirmând eficiența programului. Testele Mann-Whitney și Wilcoxon au fost utilizate pentru compararea rezultatelor între GE și GC, iar mărimea efectului a fost calculată cu Cohen-d.

Rezultatele aplicării Chestionarului de personalitate Zuckerman-Kuhlman (ZKPQ) în etapa de retestare sunt prezentate în *Tabelul 3.1*.

Tabel 3.1 Valorile testului Wilcoxon, GE, Test/Retest, ZKPQ

	Căutare impulsivă de senzații Test/Retest	Neuroticism-Anxietate Test/Retest	Agresivitate-Ostilitate Test/Retest	Activitate Test/Retest	Sociabilitate Test/Retest
Z	-1,188 ^b	-3,088 ^b	-2,986 ^b	-2,613 ^c	-0,905 ^c
Asymp. Sig.(2-tailed)	0,235	0,002	0,003	0,009	0,366

Testul Wilcoxon, urmat de analiza de mărime a efectului Cohen-d, a evidențiat modificări semnificative în trei dimensiuni, respectiv diminuarea semnificativă pentru *Neuroticism-Anxietate* ($Z=-3,088^b$; $p=0,002$; $d=-0,630$) și *Agresivitate-Ostilitate* ($Z=-2,986^b$; $p=0,003$; $d=-0,609$), precum și creșterea semnificativă a *Activității* ($Z=-2,613^c$; $p=0,009$; $d=-0,533$). GC nu a prezentat modificări semnificative, indicând stabilitatea trăsăturilor evaluate în absența intervenției terapeutice.

Tabel 3.2 Valorile testului U-Mann Whitney GE/GC, ZKPQ, Retest

	Căutare impulsivă de senzații	Neuroticism-Anxietate	Agresivitate-Ostilitate	Activitate	Sociabilitate
Mann-Whitney U	40,000	123,000	108,500	33,000	63,000
Exact Sig. (2-sided test)	0,068	0,002	0,033	0,024	0,630

Testul U-Mann Whitney (*Tabelul 3.2*) arată diferențe semnificative între GE și GC în etapa de retestare pentru factorii: *Neuroticism-Anxietate* ($U=123,000$; $p=0,002$), *Agresivitate-Ostilitate* ($U=108,500$; $p=0,002$) și *Activitate* ($U=33,000$, $p=0,024$).

Rezultatele aplicării Chestionarului nonverbal de personalitate în cinci factori (FFNPQ) sunt prezentate în *Tabelul 3.3*.

Tabel 3.3 Valorile testului Wilcoxon, GE, Test/Retest, FFNPQ

	Nevrotism Test/Retest	Extraversie Test/Retest	Deschidere către experiență Test/Retest	Agreabilitate Test/Retest	Conștiinciozitate Test/Retest
Z	-3,061 ^c	-3,063 ^b	-1,497 ^b	-3,061 ^b	-0,938 ^c
Asymp.Sig.(2-tailed)	0,002	0,002	0,134	0,002	0,348

Analiza datelor referitoare la aplicarea testului Wilcoxon, precum și rezultatul obținut pentru indicele de mărime a efectului Cohen-d, arată că participarea la programul de intervenție psihologică a dus la

modificări semnificative la nivelul următoarelor scale: diminuarea semnificativă a *Nevrotismului* ($Z=-3,061^c$; $p=0,002$; $d=-0,625$), și creșterea semnificativă a *Extraversiei* ($Z=-3,063^b$; $p=0,002$; $d=-0,625$) și *Agreabilității* ($Z=-3,061^b$; $p=0,002$; $d=-0,625$).

În contrast, GC a rămas constant fără modificări notabile. Aceasta înseamnă că programul de intervenție psihologică a abordat cu succes aspecte legate de anxietate și reactivitate emoțională, adaptabilitate în interacțiunea cu ceilalți și la o deschidere către oportunități, creșterea capacității de a înțelege și de a se conecta emoțional cu ceilalți cu impact pozitiv asupra calității relațiilor interpersonale și a funcționării sociale a participantelor.

Testul Mann Whitney a evidențiat diferențe semnificative între GE și GC pentru *Nevrotism* ($U=106,500$; $p=0,045$), *Extraversie* ($U=37,500$; $p=0,045$) și *Agreabilitate* ($U=32,500$; $p=0,020$).

Rezultatele aplicării Inventarului de personalitate Freiburg forma G (FPI-G). În etapa de retestare, testul Mann Whitney, a evidențiat diferențe semnificative între GE și GC pentru *Nervozitate* ($U=107,500$; $p=0,039$), *Agresivitate* ($U=107,500$; $p=0,039$), *Depresivitate* ($U=106,500$; $p=0,045$), *Emotivitate* ($U=107,000$; $p=0,045$), *Calm* ($U=33,000$; $p=0,024$), *Tendință de dominare* ($U=107,000$; $p=0,045$), *Timiditate* ($U=108,000$; $p=0,039$), *Extroversiune-Introversiune* ($U=34,500$; $p=0,028$) și *Labilitate* ($U=108,500$; $p=0,033$).

Testul Wilcoxon (Tabelul 3.4), urmat de analiza de mărime a efectului Cohen-d, a confirmat modificări semnificative în GE pentru aceleași dimensiuni, cu reduceri ale *Nervozității* ($Z=-3,095^b$; $p=0,002$; $d=-0,632$), *Agresivității* ($Z=-3,066^b$; $p=0,002$; $d=-0,626$), *Depresivității* ($Z=-3,070^b$; $p=0,002$; $d=-0,627$), *Emotivității* ($Z=-3,068^b$; $p=0,002$; $d=-0,626$), *Tendinței de dominare* ($Z=-3,065^b$; $p=0,002$; $d=-0,626$) și *Labilității emoționale* ($Z=-3,075^b$; $p=0,002$; $d=-0,628$), precum și creșteri ale *Calmului* ($Z=-2,859^c$; $p=0,004$; $d=-0,583$) și *Extroversiunii-Introversiunii* ($Z=-2,401^c$; $p=0,016$; $d=-0,490$). În schimb, GC nu a prezentat modificări semnificative.

Tabel 3.4 Valorile testului Wilcoxon, GE, Test/Retest, FPI-G

FPI	Z	Asymp. Sig.(2-tailed)
Nervozitate	-3,095 ^b	0,002
Agresivitate	-3,066 ^b	0,002
Depresivitate	-3,070 ^b	0,002
Emotivitate	-3,068 ^b	0,002
Sociabilitate	-1,667 ^c	0,096
Calm	-2,859 ^c	0,004
Tendință de dominare	-3,065 ^b	0,002
Timiditate	-3,077 ^b	0,002
Fire deschisă	-0,868 ^b	0,385
Extroversiune-introversiune	-2,401 ^c	0,016
Labilitate emoțională	-3,075 ^b	0,002
Masculinitate	-1,734 ^b	0,083

Participarea la programul de intervenție psihologică a contribuit semnificativ la optimizarea trăsăturilor de personalitate și la îmbunătățirea funcționării psihosociale a participantelor prin dezvoltarea

autocontrolului emoțional și comportamental, o mai bună înțelegere și gestionare a propriilor emoții și comportamente, precum și prin creșterea capacității de adaptare la mediul social.

Rezultatele obținute sunt susținute de literatura de specialitate, care evidențiază faptul că, deși trăsăturile de personalitate au fost considerate mult timp stabile, cercetările recente au demonstrat că ele pot suferi modificări semnificative și durabile pe parcursul vieții. Intervențiile terapeutice au fost asociate cu modificări pozitive ale trăsăturilor de personalitate precum stabilitatea emoțională, agreabilitatea și conștiinciozitatea. Astfel, rezultatele se alătură studiilor care susțin ideea că trăsăturile de personalitate sunt mai flexibile decât se credea anterior, iar intervențiile psihoterapeutice pot genera schimbări semnificative și sustenabile, chiar și în etapele adulte ale vieții. Aceste constatări subliniază importanța programelor terapeutice în optimizarea trăsăturilor de personalitate și în îmbunătățirea funcționării psihosociale a indivizilor, în special în cazul femeilor private de libertate.

Rezultatele aplicării Chestionarului de personalitate pentru tulburări de personalitate SCID-II.

Testul Mann Whitney pentru rezultatele obținute în etapa de testare nu a evidențiat diferențe semnificative între GC și GE pentru nicio tulburare de personalitate, confirmând omogenitatea inițială. În retestare, același test a arătat lipsa diferențelor semnificative între GE și GC (U între 38,000 și 76,000), sugerând un impact nesemnificativ al intervenției terapeutice asupra tulburărilor de personalitate.

Tabel 3.5 Valorile testului Wilcoxon, GE, Test/Retest, SCID-II

SCID-II	Z	Asymptotic Sig. (2-sided test)
T.P. Evitantă	-1,414 ^b	0,157
T.P. Dependentă	-1,823 ^b	0,068
T.P. Obsesiv-compulsivă	-0,423 ^b	0,672
T.P. Pasiv-agresivă	-1,589 ^b	0,112
T.P. Depresivă	-1,561 ^b	0,119
T.P. Paranoidă	-0,241 ^b	0,809
T.P. Schizotipală	-0,060 ^c	0,952
T.P. Schizoidă	-0,213 ^b	0,832
T.P. Histrionică	-0,812 ^b	0,417
T.P. Narcisistică	-0,310 ^b	0,757
T.P. Borderline	-0,549 ^b	0,583
T.P. Antisocială	0,000 ^d	1,000

Testul Wilcoxon (*Tabelul 3.5*), pentru GE indică absența modificărilor semnificative între test și retest (p între 0,068 și 1,000), cu scăderi ușoare dar nesemnificative pentru toate tulburările: *Evitantă* (M1=4,75; M2=4,42; Z=-1,414^b; p=0,157), *Dependentă* (M1=4,75; M2=4,17; Z=-1,823^b; p=0,068), *Obsesiv-Compulsivă* (M1=6,58; M2=6,33; Z=-0,423^b; p=0,672), *Pasiv-Agresivă* (M1=5,83; M2=5,17; Z=-1,589^b; p=0,112), *Depresivă* (M1=6,33; M2=5,83; Z=-1,561^b; p=0,119), *Paranoidă* (M1=6,08; M2=6,00; Z=-0,241^b; p=0,809), *Schizotipală* (M1=7,00; M2=6,91; Z=-0,060^c; p=0,952), *Schizoidă* (M1=4,58; M2=4,5; Z=-0,213^b; p=0,832), *Histrionică* (M1=3,00; M2=2,75; Z=-0,812^b; p=0,417), *Narcisistică* (M1=9,25; M2=8,58; Z=-0,310^b; p=0,757), *Borderline* (M1=10,33; M2=10,08; Z=-0,549^b; p=0,583) și *Antisocială* (M1=3,17; M2=3,17; Z=-0,000^d; p=1,000).

Cohen-d a relevat *efecte mici* pentru tulburările evitantă ($d=-0,289$), dependentă ($d=-0,372$), pasiv-agresivă ($d=-0,324$) și depresivă ($d=-0,319$), *efecte foarte mic* pentru tulburările de personalitate: obsesiv-compulsivă ($d=-0,086$), paranoidă ($d=-0,049$), schizoidă ($d=-0,043$), histrionică ($d=-0,166$), narcisistică ($d=-0,063$) și borderline ($d=-0,112$) și *efecte neglijabile* pentru tulburările de personalitate: schizotipală ($d=-0,012$) și antisocială ($d=0$), rezultatele indicând un impact aproape inexistent al intervenției asupra acestor tulburări de personalitate.

Absența unor modificări semnificative în acest caz, este în concordanță cu obiectivele și orientarea programului de intervenție psihologică. Acesta nu a fost conceput și implementat cu scopul specific de a trata sau ameliora simptomele tulburărilor de personalitate, ci a avut ca principală direcție de acțiune optimizarea trăsăturilor de personalitate a femeilor criminale private de libertate în strânsă legătură cu îmbunătățirea funcționării emoționale și psihosociale a acestora. Prin urmare, absența unor modificări semnificative în simptomele asociate tulburărilor de personalitate nu contravine obiectivelor propuse.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Concluziile generale și recomandările reflectă rezultatele obținute în urma cercetării constatative și formative a femeilor criminale private de libertate. Prin rezultatele obținute, prezenta cercetare a soluționat problema științifică de importanță majoră în domeniu, și anume identificarea trăsăturilor de personalitate, a tulburărilor de personalitate specifice femeilor criminale private de libertate, a experiențelor de abuz din istoricul de viață al acestui grup de deținuți. În plus, cercetarea contribuie prin elaborarea și implementarea unui program de intervenție psihologică destinat optimizării trăsăturilor de personalitate ale acestora.

Analiza rezultatelor teoretice și experimentale ne permite să formulăm următoarele concluzii:

1. Infracționalitatea feminină este un fenomen complex, determinat de interacțiunea dintre trăsături de personalitate, factori de risc specifici genului și influențe socio-culturale. Un rol crucial în predispoziția spre comportamente infracționale revine personalității. Trăsături precum agresivitatea, impulsivitatea, indiferența afectivă și labilitatea emoțională sunt frecvent asociate cu comportamentele criminale. Profilul de personalitate al femeilor criminale private de libertate prezintă trăsături distincte și complexe, fiind marcat de incidența crescută a trăsăturilor specifice tulburărilor de personalitate dar și de nivelurile ridicate de abuz. Cercetările recente se opun viziunii tradiționale care consideră trăsăturile de personalitate ca fiind rigide și demonstrează maleabilitatea acestora prin intervenții psihologice țintite. Aceste constatări subliniază necesitatea de a dezvolta și implementa intervenții terapeutice sensibile la nevoile și specificul femeilor private de libertate care au comis infracțiunea de omor (Capitolul 1) [15, 16, 17, 18, 19, 20, 21].

2. Au fost identificate următoarele trăsături de personalitate marcante pentru grupul femeilor criminale private de libertate: Neuroticism-Anxietate, Agresivitate-Ostilitate, Labilitate, Timiditate, Tendința de dominare, Depresivitate. Trăsăturile de personalitate mai puțin pronunțate la femeile criminale private de libertate sunt: Extraversia, Agreabilitatea, Conștiinciozitatea și Deschiderea către experiență (Capitolul 2) [16, 18, 20].

3. În urma evaluării au fost evidențiate tulburările de personalitate prezente la femeile criminale private de libertate: Evitantă, Dependentă, Pasiv-Agresivă, Depresivă, Paranoidă, Schizotipală, Schizoidă și Borderline (Capitolul 2) [15, 16, 18, 19, 20].

4. A fost evidențiat trecutul marcat de experiențe de abuz sexual, fizic și prin neglijare. Astfel, femeile care au fost condamnate pentru omor au un istoric semnificativ mai accentuat de abuz, respectiv abuz fizic, sexual și neglijare, în comparație cu femeile care au comis infracțiuni non-violente, cum sunt infracțiunile economice, furtul și traficul de droguri (Capitolul 2) [15, 16, 17].

5. Rezultatele experimentului formativ și de control arată că intervenția psihologică de factură experiențial-umanistă duce la optimizarea trăsăturilor de personalitate specifice femeilor criminale private de libertate, cu efecte benefice asupra nivelului global de funcționare. Obiectivele intervenției constau în: optimizarea conexiunii cu sine, optimizarea capacităților relaționale, îmbunătățirea conștientizării emoționale, dezvoltarea autocontrolului și a autoreglării emoționale, diminuarea labilității emoționale și a tendințelor nevrotice, activarea și consolidarea resurselor personale, cu efecte directe asupra funcționării psihosociale globale. Datele obținute în urma aplicării programului de intervenție psihologică demonstrează eficiența sa în generarea unor schimbări pozitive în trăsăturile de personalitate ale femeilor criminale private de libertate (Capitolul 3).

Recomandări pentru implementare

1. Procedura de evaluare a femeii criminale private de libertate și programul de intervenție psihologică poate fi implementat în cadrul serviciilor de asistență psihosocială din cadrul unităților de detenție care custodiază femei din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor.

2. Informațiile teoretice și practice incluse în această lucrare pot constitui fundamentul unui ghid de bune practici pentru psihologii din sistemul administrației penitenciare care desfășoară activități cu femeile criminale private de libertate.

3. Materialele prezentate în lucrare pot fi utilizate în predarea cursurilor universitare, masterale sau de specializare și formare profesională continuă pentru psihologi, psihoterapeuți, asistenți sociali preocupați de domeniul studiat.

Sugestii privind cercetările viitoare:

Lucrarea de față își propune să deschidă calea unor noi cercetări în domeniul intervenției psihologice adresate femeilor private de libertate, cum ar fi:

- Investigarea aprofundată a femeilor criminale private de libertate, evaluarea și psihoterapia acestora
- Extinderea studiului asupra altor grupuri de femei private de libertate și elaborarea unor programe de intervenție adaptate specificului acestora
- Studiarea în profunzime a modului în care experiențele de abuz din trecutul femeilor private de libertate influențează comportamentul infracțional al acestora și manifestările tulburărilor de personalitate

- Investigarea aprofundată a consecințelor abuzului asupra profilului de personalitate al femeii criminale private de libertate.

BIBLIOGRAFIE

1. ACOCA, L. *Investing in girls: A 21st century strategy*. În: Journal of the office of juvenile justice and delinquency prevention, 1999, vol. VI, nr.1, p. 3-13 (Citat 16 martie 2024). ISSN: 1524-6647. Disponibil: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ojdp/178254.pdf>
2. ADLER, F., MUELLER, G.O.W., LAUFER, W.S. *Criminology. Seventh edition*. New York: Mc Graw-Hill Education, 2010, p. 21-78, ISBN 978-0-07-340158-4
3. ADMINISTRAȚIA NAȚIONALĂ A PENITENCIARELOR. *Situație lunară deținuți*. (Citat 27 februarie 2025). Disponibil: <https://anp.gov.ro/wp-content/uploads/2025/01/SITUATIA-LUNARA-decembrie-2024.pdf>
4. AMZA, T. *Criminologie teoretică*. București: Lumina Lex, 2000, p. 27-371, ISBN 973-9186-33-5
5. ANDREWS, D.A., BONTA, J. *The psychology of criminal conduct. Fifth edition*. New Providence: Anderson Publishing, 2010, 672 p. ISBN 978-1-4224-6329-1
6. ASHTON, M.C. *Individual differences and personality. Second edition*. Londra: Academic Press, 2013, p. 66-114, ISBN 978-0-12-416009-5
7. BARBERET, R. *Women, crime, and criminal justice. A global enquiry*. New York: Routledge Taylor&Francis Group, 2014, p. 15-28, ISBN 978-0-415-85635-5
8. BARLOW, H.D., DECKER, S.H. *Criminology and public policy. Putting theory to work*, Philadelphia: Temple University Press, 2010, 292 p. ISBN 978-1-4399-0007-9
9. BOGDAN, T. *Probleme de psihologie judiciară*. București: Ed. Științifică, 1973, p. 31-105
10. BROWN, S.E., ESBENSEN, F.A., GEIS, G. *Criminology: Explaining Crime and Its Context. Seventh Edition*. New Providence: LexisNexis Group, 2010, 528 p. ISBN 978-1-4224-6332-1
11. BROWN, S., SERIN, R., FORTH A., NUNES, K., BENNEL, C., POZZULO, J. *Psychology of criminal behavior. A Canadian perspective. Second edition*. Toronto: Pearson, 2016, 512 p. ISBN 978-0-13-298005-0
12. BULL, R. *et al. Criminal psychology. A beginner's guide*. Oxford: Oneworld Publications, 2006, p. 150-167, ISBN 978-1-85168-477-9
13. CANTER, D. *Criminal psychology. Topics in applied psychology*. Londra: Hodder Education, 2008, p. 1-53, ISBN 978 0 340 92892 9
14. CHESNEY-LIND, M., PASKO, L. *The female offender. Girls, women and crimes. Third edition*. Los Angeles: Sage Publications Inc., 2013, 224 p. ISBN 978-1-4129-9669-3
15. CHIȚOI, A.D. *Analiza relației dintre abuzul suferit în copilărie și tulburările de personalitate la femeile private de libertate*. În: Vector European, revista științifico-practică, 2024, nr. 1, p. 173-178. ISSN 2345-1106 / ISSN e 2587-358X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/173-178_29.pdf
16. CHIȚOI, A.D. *Aspecte psihologice ale femeii private de libertate care a săvârșit infracțiuni contra vieții*. În: Probleme actuale ale științelor umanistice: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor, Ed. 19, 2021, Vol.19, Partea 2, p. 154-164. ISBN 978-9975-46-296-9. ISSN 1857-0267. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/155920
17. CHIȚOI, A.D., (GROZA) VERDEȘ, A. *Impactul mediului insecurizant timpuriu asupra prevalenței tulburării antisociale la femeile private de libertate*. În: Competențe adaptative și dezadaptative, Ed. XVII, 2022, p. 150-159. ISBN 978-606-95470-0-7
18. CHIȚOI, A.D. *Personalitatea femeii infractor*. În: Preocupări contemporane ale criminologiei, dreptului și psihologiei în condiții de pandemie: dedicată împlinirii a 25 de ani a învățământului criminologic și 30 de ani de dezvoltare a Psihologiei Aplicate, 2020, p. 283-293. ISBN 978-9975-3314-2-5. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/115400
19. CHIȚOI, A.D. *Prevalența și tipurile de tulburări de personalitate la femeile private de libertate*. În: Revista de Psihologie a Academiei Române, 2024, vol. 70, nr. 1, p. 17-26. ISSN: 0034-8759 eISSN: 2344-4665. Disponibil:

- https://revistadepsihologie.ipsihologie.ro/images/revista_de_psihologie/Revista-de-psihologie-1_2024.pdf
20. CHIȚOI, A.D. *Studiul profilului de personalitate al femeii agresor private de libertate*. În: Psihologie. Revista-științifico-practică, 2023, nr. 2 (43), p. 111-120. ISSN 1857-2502 /ISSNe 2537-6276. Disponibil: <https://key.upsc.md/wp-content/uploads/2023/12/PSPJ-V43-Iss2-2023-p111-120.pdf>
21. CHIȚOI, A.D. *The socio-demographic profile of incarcerated women in Romania*. În: International Journal of management and applied science (IJMAS), 2024, Vol.10, Nr. 10, p.46-50. ISSN (p): 2394-7926 ISSN (e): 2394-7926. Disponibil: https://ijmas.iraj.in/volume.php?volume_id=1041
22. CIOBANU, I. *Criminologie*. Chișinău - Universitatea de Stat din Chișinău, Catedra de Drept Penal și Criminologie, Ed. Ch. Cartdidact, 2007, Tipografia Reclama, p. 170 - 178, ISBN 978-9975-9912-1-6
23. CIOCLEI, V. *Criminologie. Suport de curs pentru învățământul la distanță*. București: Ed. Universității Titu Maiorescu, 62 p. ISBN 973-7963-63-6
24. CODUL PENAL AL ROMÂNIEI din 17 iulie 200: Legea nr. 286/2009. În: *Monitorul Oficial al României*, din 24 iulie 2009, nr. 510 (Citat în 04 martie 2024). Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/185905>
25. COVINGTON, S.S. *Women in prison: Approaches in the treatment of our most invisible population*. În: Women&Therapy Journal, 1998, vol. 21, nr. 1, p. 141-155, ISSN 0270-3149 (Citat 22 martie 2024). Disponibil: <https://www.stephaniecovington.com/site/assets/files/1546/womeninprison.pdf>
26. DRAPALSKI, A.L. et al. *Gender differences in jail inmates' symptoms of mental illness, treatment history, and treatment seeking*, În: Criminal Behavior and Mental Health, 2009, vol. 19, nr. 3, p. 193-206 (Citat 10 octombrie 2023). ISSN 0957-9664. Disponibil: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19533597/>
27. FINKELHOR, D. *Childhood victimization. Violence, crime, and abuse in the life of young people*. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 49-55, ISBN 978-0-19-534285-7
28. IOVAN, M. *Studii de psihologie judiciară*. Arad: Vasile Goldiș University Press, 2000, p. 43-154, ISBN 973-9328-52-0
29. MALLICOAT, S.L. *Women, gender, and crime. Core concepts*. Los Angeles: Sage Publications Inc., 2019, p. 170-281, ISBN 978-1-5063-9927-0
30. MATTHEWS, G., DEARY, I.J., WHITEMAN, M.C. *Personality Traits. Third edition*. New York: Cambridge University Press, 2009, p. 1 - 150, ISBN 978-0-521-71622-2
31. MILLER, S.L. *Victims as offenders. The paradox of women's violence in relationships*. New Jersey: Rutgers University Press, 2005, p. 44 - 45, ISBN 978-0-8135-3670-5
32. OGIEN, A. *Sociologia devianței*. Iași: Polirom, 2002, 262 p. ISBN 973-683-946-X
33. PALMER, S., HUMPHREY, J.A. *Deviant behavior. Patterns, sources, and control*. New York: Springer Science+Business Media, 1990, p. 10-44, ISBN 978-0-306-43285-9
34. PITARO, M. *Female inmates: overlooked and often forgotten*, Psychology today, 10 august 2023 (Citat 07 iunie 2024). Disponibil: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-crime-and-justice-doctor/202308/female-inmates-overlooked-and-often-forgotten?msocid=2364a085a4386f961fccb20ca0386980>
35. *Psihologie judiciară*. Coord. N. MITROFAN. București: Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., 1992, p. 1-68, ISBN 973-95793-6-1
36. VOINEA, M., DUMITRESCU, F. *Psiho-sociologie judiciară*. București: Sylvi, 1999, 238 p. ISBN 973-9175-96-1
37. WALKLATE, S. *Gender, crime and criminal justice. Second edition*. Devon: Willan Publishing, 2004, p 1-32, ISBN 1-84392-068-9
38. WARREN, J.I. et al. *Personality disorders and violence among female prison inmates*. În: Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law, 2002, vol. 30, nr. 4, p. 502-509 (Citat 10 octombrie 2023). ISSN 1093-6793. Disponibil: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12539904/>
39. *Women's mental health issues across the criminal justice system*. Coord. R.L. Gido, L. Dalley. New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2009, 264 p. ISBN 978-0-13-243535-2

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI

a) Articole în reviste științifice

1. CHIȚOI, A. D., *Studiul profilului de personalitate al femeii agresor privată de libertate*, În: Psihologie, revista științifico-practică, Chișinău, 2023, nr. 2(43), p 111-120, ISSN P 1857-2502 /ISSNe 2537-6276. Disponibil: <https://key.upsc.md/wp-content/uploads/2023/12/PSPJ-V43-Iss2-2023-p111-120.pdf>
2. CHIȚOI, A. D., *Analiza relației dintre abuzul suferit în copilărie și tulburările de personalitate la femeile private de libertate*, În: Vector European. Revistă științifico-practică, Chișinău, 2024, nr.1, p 173-178, ISSN 2345-1106 / ISSNe 2587-358X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/173-178_29.pdf
3. CHIȚOI, A. D., *Prevalența și tipurile de tulburări de personalitate la femeile private de libertate*, În: Revista de Psihologie a Academiei Române, București, 2024, vol. 70, nr. 1, p 17-26, ISSN: 0034-8759 eISSN: 2344-4665. Disponibil: https://revistadepsiologie.ipsihologie.ro/images/revista_de_psihologie/Revista-de-psiologie-1_2024.pdf

b) Articole în conferințe științifice internaționale și naționale

1. CHIȚOI, A. D., *Personalitatea femeii infractor*, În: Preocupări contemporane ale criminologiei, dreptului și psihologiei în condiții de pandemie: dedicată împlinirii a 25 de ani a învățământului criminologic și 30 de ani de dezvoltare a Psihologiei Aplicate, 17 octombrie 2020, Chișinău, Republica Moldova: Institutul de științe penale și criminologie aplicată, 2020, p. 283-293, ISBN 978-9975-3314-2-5. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/115400
2. CHIȚOI, A. D., *Aspecte psihologice ale femeii private de libertate care a săvârșit infracțiuni contra vieții*, În: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor: Probleme actuale ale științelor umanistice, Chișinău, 2021, vol. 19, partea 2, p 154-164. ISBN 978-9975-46-296-9, ISSN 1857-0267. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/155920
3. VERDEȘ, A., CHIȚOI, A. D., *Impactul mediului insecurizant timpuriu asupra prevalenței tulburării antisociale la femeile private de libertate*, În: Lucrări Conferință A.P.A.R.-Ediția XVII: Competențe adaptative și dezadaptative, Brașov, 2022, p 150-159, ISBN 978-606-95470-0-7
4. CHIȚOI, A. D., *The socio-demographic profile of incarcerated women in Romania*, În: International Journal of Management and Applied Science (IJMAS), Dubai, 2024, vol.10, nr.10, p 46-50, ISSN (p): 2394-7926, ISSN (e): 2394-7926. Disponibil: https://ijmas.iraj.in/volume.php?volume_id=1041

ADNOTARE

Anca-Daniela Chițoi. Profilul de personalitate al femeii criminale private de libertate.

Teză de doctor în psihologie. Chișinău, 2025

Structura tezei: teza cuprinde următoarele elemente constitutive: adnotări în 2 limbi, lista abrevierilor, lista tabelor, lista figurilor, introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie care include 280 titluri, 6 anexe, 147 pagini text de bază, 19 figuri și 17 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 7 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: infracțiune, crimă, femeia infractoare, privare de libertate, femeia criminală

Scopul cercetării: identificarea trăsăturilor de personalitate specifice femeilor criminale private de libertate urmată de elaborarea și implementarea unui program psihologic destinat optimizării acestor trăsături.

Obiectivele cercetării: studierea comparativă a profilului de personalitate al femeii criminale private de libertate în raport cu femeile private de libertate care au comis infracțiuni fără violență; evaluarea profilului clinic al femeii criminale private de libertate; determinarea prezenței abuzului în istoricul de viață al femeii criminale private de libertate; elaborarea și implementarea unui program psihologic destinat optimizării trăsăturilor de personalitate la femeile criminale private de libertate; determinarea eficienței programului de intervenție psihologică.

Problema științifică importantă soluționată în contextul cercetării realizate constă în identificarea trăsăturilor de personalitate specifice femeii criminale private de libertate, evaluarea profilului clinic și indicarea intensității tulburărilor de personalitate; determinarea prezenței experiențelor de abuz în istoricul de viață comparativ cu femeile care au comis infracțiuni fără violență; elaborarea unui program de

intervenție psihologică adaptat particularităților de personalitate ale acestora și în evaluarea impactului pe care implementarea acestui program îl are asupra optimizării trăsăturilor de personalitate identificate.

Noutatea și originalitatea științifică. Pentru prima dată la nivel național, a fost studiat profilul de personalitate al femeii criminale, comparativ cu alte categorii de femei private de libertate care au săvârșit infracțiuni fără violență; a fost dezvoltată o metodologie de evaluare și identificare a trăsăturilor distinctive ale femeii criminale; a fost dezvoltat și aplicat un program de intervenție psihologică care nu se adresează populației generale (femei și bărbați), ci exclusiv femeilor care au comis omor, fiind adaptat specific particularităților de personalitate ale acestei categorii de deținute. Pentru prima dată la nivel național, au fost valorificate metode și tehnici specifice terapiei experiențial-umanistă. Programul de intervenție propus se bazează pe cercetări moderne care contestă viziunea tradițională a personalității rigide, demonstrând plasticitatea trăsăturilor la adulți.

Semnificația teoretică constă în evidențierea trăsăturilor de personalitate specifice profilului de personalitate al femeii criminale private de libertate.

Valoarea aplicativă a lucrării este dată de modalitatea de investigare a profilului de personalitate al femeii criminale private de libertate, de stabilirea trăsăturilor de personalitate comune femeilor care au săvârșit infracțiunea de omor în comparație cu femeile delincvente care au comis infracțiuni fără violență, dar și de elaborarea, aplicarea și investigarea eficienței programului de intervenție psihologică având ca obiectiv optimizarea trăsăturilor de personalitate identificate.

Implementarea rezultatelor științifice. Principalele elemente ale demersului de cercetare au fost expuse și supuse dezbaterii în cadrul unor conferințe naționale și internaționale, fiind valorificate prin publicarea în reviste de specialitate. Programul formativ a fost propus spre implementare de către personalul sectorului reintegrare socială cu atribuții în domeniul asistenței psihologice din unitățile aflate în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor și care custodiază femei.

ANNOTATION

Anca-Daniela Chițoi. Personality Profile of Incarcerated Female Criminals. PhD Thesis in Psychology. Chișinău 2025

Thesis structure: annotations in 2 languages, list of abbreviations, list of tables, list of figures, introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography containing 280 titles, 6 annexes, 147 pages of main text, 19 figures, and 17 tables. The obtained results are published in 7 scientific publications.

Keywords: offense, homicide, female offender, incarceration, female criminal

Research goal: identifying the specific personality traits of incarcerated female criminals, followed by the development and implementation of a psychological program aimed at optimizing these traits within this group of inmates.

Research objectives: comparison of the personality profile of incarcerated female criminals with that of women who have committed non-violent crimes; evaluation of the clinical profile of incarcerated female criminals; determination of the presence of abuse in the life history of incarcerated female criminals; development and implementation of a psychological program aimed at optimizing the personality traits of incarcerated female criminals; evaluation of the effectiveness of the psychological intervention program.

The significant scientific problem addressed in the conducted research consists of identifying the specific personality traits of incarcerated female criminals, evaluating their clinical profile and determining the intensity of personality disorders; assessing the presence of abuse experiences in their life history compared to women who committed non-violent crimes; developing a psychological intervention program tailored to their specific personality traits, and evaluating the impact of implementing this program on optimizing the identified personality traits.

Scientific novelty and originality. For the first time at the national level, the personality profile of female criminals was studied, compared to other categories of incarcerated women who have committed non-violent crimes; a methodology for evaluating and identifying the distinctive traits of incarcerated female criminals has been developed; a therapeutic-rehabilitative intervention program was developed and implemented, which does not address the general population (both women and men), but exclusively women who have committed murder, tailored specifically to the personality traits of this category of incarcerated women. For the first time at the national level, methods and techniques specific to the

experiential-humanistic therapy were utilized. The proposed intervention program is based on modern research that challenges the traditional view of rigid personality, demonstrating the plasticity of traits in adults.

The theoretical significance lies in highlighting the personality traits specific to the personality profile of the incarcerated female criminals.

The applicative value of the paper is given by the method of investigating the personality profile of incarcerated female criminals, by identifying the common personality traits of women who have committed violent crimes compared to female offenders who have committed non-violent crimes, as well as by the development, implementation, and investigation of the effectiveness of the therapeutic-rehabilitative intervention program aimed at optimizing the identified personality traits.

Implementation of scientific results. The main findings of the research were presented and discussed at national and international conferences and disseminated through publications in specialized journals. The psychological intervention program was proposed for implementation within the National Administration of Penitentiaries.

CHIȚOI ANCA-DANIELA

**PROFILUL DE PERSONALITATE AL FEMEII CRIMINALE
PRIVATE DE LIBERTATE**

511.02 PSIHOLOGIA DEZVOLTĂRII ȘI PSIHOLOGIA EDUCAȚIONALĂ

Rezumatul tezei de doctor în psihologie

Aprobat spre tipar:
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar:

Formatul hârtiei: 60x84 1/16
Tiraj.....ex....
Comanda nr.

Denumirea și adresa instituției unde a fost tipărit rezumatul